

DATOS IDENTIFICATIVOS

Teoría, crítica e historia do deseño I

Materia	Teoría, crítica e historia do deseño I			
Código	P06G450V01101			
Titulación	Grao en Deseño			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Cendán Caaveiro, Marina Susana			
Profesorado	Cendán Caaveiro, Marina Susana			
Correo-e	scendan@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	Introdución á historia e á teoría do deseño. Antecedentes e orixes do Deseño no século XX. As Vanguardias históricas. O deseño moderno e as súas implicacións sociais, económicas e políticas, desde o fin da Segunda Guerra Mundial até a Posmodernidade. O deseño no contexto galego. Perspectivas e teorías para a interpretación do Deseño moderno. Prácticas de análise de casos de estudo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A3	3. Ter a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Ser capaz de transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado.
B3	Saber xestionar axeitadamente a información (capacidade para recuperar e analizar a información de diversas fontes).
C10	Saber aplicar a metodoloxía de investigación relevante no deseño, fontes, análise, interpretación e síntese, así como ter motivación para aplicala e desenvolve-la.
C19	Coñecer a teoría e historia do deseño e da moda, así como o vocabulario e os fundamentos conceptuais do deseño de moda.
D2	Saber comunicarse de forma oral e por escrito en lingua galega.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Comprender os orixes da disciplina do deseño despois da Revolución Industrial ata o Proxecto Moderno. Analizar as súas implicacións sociais, económicas e políticas.	A3	B3	C10	D2
Identificar as diferentes etapas e movementos históricos do deseño desde a súa orixe ata o fin da Segunda Guerra Mundial e o desenvolvemento do Proxecto Moderno.	A4		C19	
Interpretar as teorías do deseño desde unha posición crítica.	A3	B3	C10	D2
Identificar un proxecto de deseño no seu contexto histórico, social, filosófico e ético.	A4		C19	
Analizar un proxecto de deseño e interpretalo desde a elaboración dun criterio persoal fundamentado.	A3	B3	C10	D2
	A4		C19	

Contidos

Tema

Bloque I: Deseño gráfico e de moda no século XIX (Parte I)	<p>Moda Rococó: O tándem María Antonieta / Rose Bertin Revolución Francesa (1795-1829): A moda como reflexo dos cambios políticos e sociais na Francia revolucionaria O vestido neoclásico: Liberador, etéreo e breve A arte como espello das modas. Quen, qué e cómo se pintaba entón</p> <p>Revolución Industrial: As bases do deseño gráfico moderno William Morris e o movemento Arts & Crafts (1860-1919) en Gran Bretaña The Four: Charles R. McKintosh, Herbert McNair, Margaret e Frances McDonald O nacemento da imprenta independente. Novos procedementos creativos: A litografía</p>
Bloque II: Deseño gráfico e de moda no século XIX (Parte II)	<p>Regreso ao pasado: moda Romántica e estilo Miriñaque (1820-1850) A imaxe da muller no pensamento victoriano: Códigos de conducta e estereotipos O novo rococó: O polisón de finais do século XIX Atisbos de funcionalidade: Amelia Bloomer e o valor simbólico do pantalón</p> <p>Arte e deseño gráfico no Art Nouveau (1890-1910) O nacemento do cartelismo moderno: Jules Chéret, Eugène Grasset, Toulouse Lautrec e Alfons Mucha O Art Nouveau máis aló de Francia: Estudo de casos Cambio de rumbo no deseño gráfico e industrial europeo: O movemento da Deutscher Werkbund en Alemaña (1907-1934) Un caso paradigmático: As aportacións de Peter Behrens e AEG</p>
Bloque III: Deseño gráfico e de moda no tránsito do século XIX ao XX	<p>Wiener Werkstätte (Talleres Vieneses, 1903-1932): Deseño, arquitectura e moda Koloman Moser: Artista (gráfico) total Movementos de reforma da indumentaria: Henry van de Velde Os deseños estilo reforma de Emilie Flöge. Fotografía de moda, Gustav Klimt e Street Style Estudo de casos: Mariano Fortuny (1871-1949) e Paul Poiret (1879-1947)</p>
Bloque IV: Deseño gráfico e moda de vangarda I (1910-1939)	<p>Arte e vangarda: A construción dunha imaxe artística Futurismo italiano: Deseño gráfico, arte e moda O espírito Dada: nihilismo e provocación. Contexto social e político Novos procedementos artísticos: Fotomontaxe e collage Sonia Delaunay (1885 - 1979): Arte e vida Deseño de vangarda na Rusia revolucionaria. Cartelismo político. El Lissitzky (1890-1941): Constructivismo e deseño gráfico.</p>
Bloque V: Deseño gráfico e moda de vangarda II (1910-1939)	<p>Holanda e De Stijl (1917-1931): Deseño, arquitectura e moda Estilo Bauhaus (1919-1933). Estudo de casos: László Moholy-Nagy, Herbert Bayer e Joost Schmidt. Jan Tschichold e a nova tipografía Walter Gropius: O profesorado e o método educativo da Bauhaus. Estudo de casos Gunta Stölzl: O departamento textil da Bauhaus Oscar Schlemmer e o Ballet Triádico Edward Johnston: A tipografía do metro de Londres (1916). Henry Beck, creador dos mapas de metro modernos (1933) Otto Neurath e o Movemento Isotype</p>
Bloque VI: Deseño gráfico e moda de vangarda III (1910-1939)	<p>A nova muller dos anos 20: Coco Chanel (1883-1971) Surrealismo, provocación e moda: Elsa Schiaparelli (1940-1973) Art Decó e deseño gráfico (1920-1930): Contexto xeral e estudo de casos. Deseñadoras gráficas e de moda no contexto dos anos 20: Helen Dryden, Dore Mönkemeyer-Corty, Martel Schwichtenberg, Carmé Millá, Jessie Willcox Smith, Dolly Rudeman e Sory Popitz</p>
Bloque VII: Deseño gráfico e de moda nos anos 40	<p>A moda nos anos 40: Austeridade, implicación e compromiso. Propostas innovadoras para a reconstrución da industria da moda: O Theatre de la Mode francés Deseño gráfico en tempos de guerra: Rosie The Riveter O exilio europeo en América: Herbert Bayer, Alexey Brodovitch, Alexander Liberman e Herbert Matter. Cristóbal Balenciaga: O fin dunha época</p>

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	20	45	65
Saídas de estudo	10	25	35
Estudo de casos	10	25	35

Exame de preguntas de desenvolvemento	2	0	2
Estudo de casos	2	5	7
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	5	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o estudante ten que desenvolver.
Saídas de estudo	Actividades de aplicación, contraste e observación dos coñecementos nun contexto determinado nun espazo externo.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolverlo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Saídas de estudo	Visitas a exposicións temporais, museos e eventos que exemplifiquen os contidos tratados durante as clases maxistras e sirvan ao alumnado para tomar contacto co deseño.
Estudo de casos	Análisis dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolverlo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticar e entrenarse en procedementos alternativos de solución.
Probas	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a práctica de rutinas, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. A actividade actúa como complemento da lección maxistral.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas que inclúen preguntas abertas sobre un tema que o alumnado deberá relacionar, organizar e presentar. O obxectivo da proba é constatar os coñecementos que o alumnado acadou sobre a materia así como a súa capacidade de argumentación.	40	A3 A4	C19	D2
Estudo de casos	Proba na que o alumnado deberá analizar grupalmente circunstancias relacionadas co contido da materia para interpretalas, xerar hipóteses, reflexionar ou completar coñecementos.	40	A3	B3 C10 C19	D2
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exercicio relacionado coa lectura e interpretación de imaxes que servirá de práctica da proba final. Pode realizarse grupal ou individualmente e concluir cunha exposición oral que permita valorar a capacidade de comunicación do alumnado.	20	A3 A4	B3 C10 C19	D2

Outros comentarios sobre a Avaliación

A avaliación da materia comprende as probas que se detallan a continuación:

1. Exame de preguntas de desenvolvemento (40%). Como se indica na descrición a proba consiste nun exame de preguntas de desenvolvemento de carácter individual cuxo obxectivo é valorar os coñecementos alcanzados polo alumnado sobre a materia. Para que a nota do exame faga media coa nota obtida nos seminarios é necesario sacar un 4. Se a nota obtida no exame é menor dun 4, deberá recuperarse na convocatoria extraordinaria de xullo. Manteranse as notas obtidas nos distintos seminarios (Estudo de casos e Resolución de problemas).

O exame do 1º cuadrimestre terá lugar o **xoves 9 de xaneiro de 2025 entre as 10.00 e as 11.30 horas no Espazo 16** (Facultade de Belas Artes).

2. Estudo de casos (40%). Comprende a realización de exercicios heteroxéneos relacionados cos contidos da materia: Aprender a ler as imaxes; Análise da moda do século XIX na colección do Museo de Pontevedra; Construción da identidade, xénero e moda; Evolución do deseño gráfico en Galicia en relación co contexto global). Os exercicios teñen un carácter grupal, constan de dous partes e implican presentacións orais.

3. Resolución de problemas (20%): Inclúe un exercicio coordinado polo equipo da Biblioteca do Campus de Pontevedra sobre como realizar unha investigación académica: saber citar correctamente, buscar fontes bibliográficas etc., aspectos clave para o desenvolvemento teórico da memoria do Traballo Fin de Grao. O exercicio é de obrigatorio cumprimento e a súa avaliación conta un 10%.

O 10% restante garda relación coa participación en dúas actividades: unha viaxe de estudos (5%) e a realización dun exercicio ou proba pre exame (5%) que funciona como método de repaso da materia e familiarización co formato de exame que terá lugar ao final de cuadrimestre.

Avaliación global. Para a avaliación global realizarase unha única proba de exame de preguntas de desenvolvemento co obxectivo de demostrar os coñecementos que o/a estudante ten sobre o conxunto dos contidos da materia.

Convocatoria de xullo. A non superación da materia na convocatoria común obrigará ao alumnado para presentarse á convocatoria extraordinaria de xullo, a cal consistirá na realización dunha proba final específica de preguntas de desenvolvemento na que o/a estudante deberá demostrar a adquisición de todos os coñecementos da materia.

O exame da convocatoria de xullo terá lugar o **martes 8 de xullo entre as 10.00 e as 11.30 horas no Espazo 31** da Facultade de Belas Artes.

Datos de avaliación. As datas de avaliación pódense consultar na páxina web da titulación:

<https://deseno.uvigo.gal/horarios-calendarios-avaliacions-gd-gal/>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Philip B. Meggs, Alston W. Purvis, **Historia del diseño gráfico**, Editorial RM, 2009

Enric Satué, **El diseño gráfico. De los orígenes hasta nuestros días**, 2ª, Alianza Forma, 2012

Cosgrave, Bronwyn, **Historia de la moda. Desde Egipto hasta nuestros días**, Gustavo Gili, 2005

Manuel Fontán, **William Morris y compañía**, Fundación Juan March, MNAC, 2017

Alison Brown, **Charles Rennie Mackintosh. Making the Glasgow Style**, Glasgow Museums Publishing, 2018

Roger Billcliffe, **Charles Rennie Mackintosh and the art of the four**, Frances Lincoln, 2017

VVAA, **100 años de arquitectura y diseño en Alemania. Deutscher Werkbund**, Embajada Republica Federal Alemania Madrid, 2013

Gabriele Fahr-Becker, **Wiener Werkstatte**, Taschen, 2022

Agnes Husslein-Arco, **Gustav Klimt and Emilie Flöge Photographs**, Prestel, 2012

Magdalena Droste, **Bauhaus**, Taschen, 2020

Patrick Rossler, **Herbert Bayer, graphic designer**, Bloomsbury Visual Arts, 2014

VVAA, **Shocking. El mundo surrealista de Elsa Schiaparelli**, Museo de Artes Decorativas Paris, 2022

VVAA, **The History of Art Deco Styles. Great Designers & Collectors**, ACC Art Books, 2023

Bibliografía Complementaria

Richard Hollis, **El diseño gráfico**, Ediciones Destino, 2000

Cerrillo, Lourdes, **La moda moderna. Génesis de un arte nuevo**, Siruela, 2010

Lehnert, Gertrud, **Historia de la moda**, Könnemann, 2000

Richard Hollis, **Swiss Graphic Design: The Origins and Growth of an International Style 1920-1965**, Laurence King, 2006

Magdalena Droste, **La Bauhaus : 1919-1933 : reforma y vanguardia**, Taschen, 2007

Lewis Blackwell, **Tipografía del siglo XX**, Gustavo Gili, 2004

Laura Díaz Mejías, **La moda como reflejo de los cambios sociales tras la Revolución Francesa**, Universidad de Alicante, 2019

Paun Greenhalgh, **Art Nouveau 1890-1914**, V&A Publications, 2000

Andrea Aranda Gomez, **Peter Behrens y el rostro de la industria moderna**, Revista Eviterna, 2019

Eloy Martínez de la Pera, **Mariano Fortuny i Madrazo**, Museo del Traje, 2010

Guillermo de Osmá, **Mariano Fortuny: Arte, ciencia y diseño**, Ollero y Ramos, 2012

VVAA, **Fortuny y la lámpara maravillosa**, Documental La 2 RTVE: Imprescindibles, 2016

Silvia Bañares, **Una breve nota biográfica sobre Henriette Nigrin, creadora del delphos**, Revista Data Textil 36, 2017

Fashion Conservatore Blog, **More than a Muse. Henriette Nigrin, the inventor behind Fortuny**, Fashion Conservatore blog,

Paul Poiret, **Vistiendo la época (autobiografía)**, Renacimiento, 2017

Harold Koda, **Paul Poiret**, Metropolitan Museum New York, 2017

Jorge Chamorro, **Diseño gráfico y collage**, Promopress, 2023

VVAA, **Sonia Delaunay**, Tate Modern Exposición, 2014

VVAA, **Sonia Delaunay. Diseño, arte y moda**, Museo Thyssen Bornemisza, 2017

Charles Le Bourgeois, **El cartel soviético, una especificidad**, Revista Chilena de diseño. Universidad de Chile, 2017

Antonio Checa, Manuel Garrido, **Teoría e historia del cartel publicitario**, Síntesis, 2017

Maria Luisa Sobrino Manzanares, **O cartelismo en Galicia: Desde as suas orixes ata 1936**, Edicios do castro, 1996

Ana Moreno Cañizares, **Diseño y tipografía en De Stijl**, Revista i+diseño, 2014

Smith, T'ai Lin, **Weaving work at the Bauhaus: The gender and engendering of a medium, 1919-1937**, ProQuest Dissertations & Theses, 2006

VVAA, **Elsa Schiaparelli, shocking life: the autobiography of Elsa Schiaparelli**, V&A Publications, 2007

VVAA, **Elsa Schiaparelli**, Musée de la Mode et du Textile, 2004

VVAA, **Schiaparelli & Prada: Impossible Conversations**, The Metropolitan Museum of Art, 2012

VVAA, **Cosas del surrealismo. Surrealismo y diseño**, Museo Guggenheim Bilbao, 2007

VVAQ, **Nº5. Culture Chanel**, Palais de Tokyo, 2013

VVAA, **Chanel**, Metropolitan Museum New York, 2005

VVAA, **Chanel / Picasso**, Museo Thyssen Bornemisza, 2022

Miren Arzalluz, Lesley Ellis Miller, **Cristobal Balenciaga. La forja de un maestro**, Nerea, 2010

VVAA, **Cristobal Balenciaga**, Fundacion Cristobal Balenciaga, 2000

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Deseño de identidades/P06G450V01210

Deseño e estudos culturais/P06G450V01201

Expresión artística: Ilustración/P06G450V01203

Outros comentarios

Recoméndase consultar o catálogo bibliográfico da universidade de Vigo: monografías de deseñadores/as, catálogos de exposicións e libros de historia da arte que axuden a completar e complementar a materia.

Asimesmo recoméndase a consulta de direccións web de interese:

Cooper Hewitt National Design Museum: Dispoñible en: www.ndm.si.edu

Design Museum Londres: Dispoñible en: www.designmuseum.org

Museo das Artes Industriais (Kunstgewerbemuseum) Dispoñible en: www.smb.spkberlin.

Museum für Gestaltung: Dispoñible en: www.museum-gestaltung.ch

Museum of Modern Art: Dispoñible en: www.moma.org

Victoria & Albert Museum: Dispoñible en: www.vam.ac.uk -Vitra Design Museum

E para investigacións de carácter académico GOOGLE SCHOLAR é unha ferramenta fundamental.